

Episcopul Râmnicului, Vartolomeu Stănescu

Prof. dr. Sorin Oane
oanesorin@yahoo.com

Puțin cunoscut astăzi, episcopul Râmnicului, Vartolomeu Stănescu, a fost o importantă personalitate a Bisericii Ortodoxe Române. Cu toate acestea, el se face „vinovat” de desființarea Episcopiei Râmnicului Noului Severin din 1939. Pentru comunitatea vâlceană acest fapt a fost un adevărat dezastru. Vâlcenii au protestat mereu pentru a readuce scaunul episcopal la Râmnic, și, în 1945, au reușit. Episcopia a fost reînființată.

Ce a determinat desființarea și apoi reapariția episcopiei? Vom analiza acest lucru în continuare.

Cine a fost Vartolomeu Stănescu?

Pe scurt, lucrurile stau cam așa. Născut în 1875, la Flămânda-Ciuperceni (Teleorman), într-o familie săracă. Studii la Seminarul „Central” din București (1890-1897), Facultatea de Teologie din București (1897 - 1901); călugărit și hirotonit ierodiacon în 1905, diacon la catedrala mitropolitană din București (1905), apoi la capela ortodoxă română din Paris (1905-1909), urmând, paralel, Sociologia și Dreptul la Sorbona, precum și cursuri la Facultatea de Teologie. Ieromonah (decembrie 1909) și vicar al eparhiei Dunării de Jos (1910-1912), arhiepiscop titular cu numele „Băcăuanul” (1912), inspector al seminariilor din țară (1912), profesor universitar de Noul Testament la Facultatea de Teologie din București (1913-1919), locțiitor de episcop la Argeș (1 aprilie 1919-1 aprilie 1920), locțiitor la Râmnic, din 1 aprilie 1920, apoi episcop eparhial la Râmnic (ales la 17 martie 1921, înscăunat la 24 aprilie), unde a păstorit până la 1 noiembrie 1938, când a fost pensionat pe motiv de boală. Episcopul a fost delegat al României la Conferința ecumenică de la Stockholm (1925) și a fost președinte al Conferinței regionale balcanice a „Alianței mondiale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică”, ținută la Râmnicu Vâlcea în 1936.

Vartolomismul sau creștinismul social

Vartolomeu a fost promotorul așa-numitului „creștinism social”, din care, ulterior, s-a inspirat și viitorul patriarh Justinian Marina, cu al său „apostolat social”, crezând cu putere în misiunea socială a bisericii, a unui creștinism aderent la realitate¹. Creștinismul social era tendința de a dezlega toate problemele sociale ale zilei, conform cu învățăturile creștine. Evident, contactul cu Franța l-a pus pe Vartolomeu în legătură cu catolicismul social, doctrina oficială a Bisericii catolice de la sfârșitul secolului al XIX-lea, începutul secolului al XX-lea. Biserica romano-catolică fusese nevoită să se pronunțe asupra

---

¹ <http://www.romfest.org/rost/oct2003/amestecul.html> (este un articol de George Enache, din revista *Rost*, nr. 8, octombrie 2003).

evoluției stărilor economice și sociale ale vremii datorate fenomenului de industrializare. Catolicismul social condamna liberalismul, deoarece dădea posibilitatea creării unei diferențe din ce în ce mai pronunțate între bogați și săraci, primii considerându-se în afara tutelei Statului, cei din urmă fiind obligați să recurgă din ce în ce mai mult la acesta pentru a face față nevoilor lor.

Revenit în țară, Vartolomeu lansează ideea că Biserica ortodoxă să preia activitatea socială a Statului. El are două lucrări importante: *Scurte încercări de creștinism social*, București (1913), unde își cristalizează ideile pentru care va lupta ulterior și *Femeia ca factor social*, Râmnicu Vâlcea (1936), unde promovează ideea că femeile ar trebui să devină principalele misionare și propagandiste ale bisericii în perioada interbelică, asta însemnând, evident, și emanciparea lor politică și culturală.

Vartolomeu a urcat pe scaunul episcopal după ce, în intervalul 1913-1921, pe acesta se perindaseră 8 ierarhi! Din această cauză, situația materială și spirituală în eparhie era în mare criză.² Clerul, în special cel de la sate, se zbătea într-o cruntă mizerie și sărăcie. La începutul anului 1921, salariile preoților nu au fost plătite timp de cinci luni ! Statul aducea mereu cuvinte de recunoștință pentru activitatea clerului, dar, când era vorba de îmbunătățirea stării materiale a acestuia, vorbea numai de răbdare și iar răbdare. Pur și simplu, Vartolomeu se întreba: „*crede oare cineva că rostul Bisericii și al clerului nostru s-au terminat definitiv în anul mântuirii 1922 ?*”³ Episcopul cere ferm în Senat, al cărui membru de drept era, o mai bună salarizare a clerului. Episcopul constatare însă și numeroase abateri bisericesti: reaua administrare a averii eparhiale, perceperea de taxe în afara regulamentelor, bătăi, insulte, nesupunere față de autorități, beții, desfrânare, concubinaj etc.⁴

Scandalul „Renașterea”

Reforma lui Vartolomeu, de ridicare culturală și morală a poporului, a pornit la 20 octombrie 1921 de la gruparea celor aproape 900 de preoți olteni reuniți în Societatea “Renașterea”. Acesta este punctul de plecare al celei mai de seamă lucrări preoțești din viața Bisericii Ortodoxe Române de după 1918. Societatea avea și o revistă lunară de cultură religioasă, numită tot “Renașterea”. Inițiativa sa a făcut prozești, în 1925 Arhiepiscopia Ungro-Vlahiei însușindu-și reforma, aproape în forme identice.

Vartolomeu a luat imediat inițiativa unei vaste opere de regenerare a eparhiei, prin înființarea „sfaturilor moralizatoare”, a centrelor eparhiale, a șezătorilor culturale și a operelor misionare. Fiecare parohie trebuia să aibă o bibliotecă pusă la dispoziția credincioșilor, cor bisericesc, cantină pentru săraci, trebuia să organizeze conferințe sau șezători. Preoții trebuiau să se perfecționeze în așa numitele cercuri parohiale.

Fondurile pentru activitatea socială a bisericii proveneau în mare parte din resurse proprii. De aceea, episcopul a instituit o serie de taxe pentru iertări de pedepse sau pentru hirotonii, fapt pentru care a fost acuzat, în 1928, în ziarul „Curentul”, de „*hoție, simonie și tiranie*”, socotindu-se că respectivele taxe

---

² Gherasim Cristea (episcopul Râmnicului), *Un mare ierarh râmnician, Vartolomeu Stănescu*, în *Renașterea*, iulie – septembrie 2004, p. 1.

³ *Glasul Adevărului*, 1 ianuarie 1922, p. 1.

⁴ *Renașterea*, nr. 5 / 1922, p. 91.

ar fi fost obținute prin amenințări. Controalele efectuate nu au arătat nici o neregulă. Pentru cultură și credință, biserica avea nevoie de mijloace materiale importante, iar Statul nu le putea oferi. Episcopul face chiar el o donație, în 1928, de 800.000 lei pentru fondul cultural al eparhiei.⁵

Cu banii obținuți, Vartolomeu a cumpărat o tipografie, care, instalată la Mănăstirea Cozia, a funcționat între anii 1927-1934. Pentru pregătirea preoților, a înființat la Râmnicu Vâlcea Seminarul Teologic „Sfântul Nicolae”. A înființat și o școală de cântăreți, cu sedii fluctuante: Cozia, Craiova și, în sfârșit, Râmnic. Episcopul a inițiat chiar întemeierea băncilor populare ale preoților, din cadrul sistemului cooperatist, prin intermediul cărora s-au asigurat bani atât pentru preoții bătrâni sau aflați în nevoie, cât și pentru a finanța cantinele sociale sau alte activități. În dezvoltarea acestui sistem, un rol deosebit l-a avut preotul Ion Marina, viitorul patriarh Justinian, care, în 1929, din inițiativa lui Vartolomeu Stănescu, a înființat Banca populară a preoților din județul Vâlcea, unică în felul ei la noi.

Scandalul Petrache Lupu

Petrache Lupu (1907-1994) a fost un cioban din comuna Maglavit, care a pretins că a vorbit cu Dumnezeu. Teofania ciobanului a produs un veritabil fenomen de misticism popular, întins pe o perioadă lungă, cinci-șase ani. Comuna Maglavit este la 10 kilometri nord de Calafat. Dar, pe atunci, județul Dolj era parte a Episcopiei Râmnicului Noul Severin.

Un ciobănaș sărac și cu vorba stricată a fost vizitat de o viziune vreme de trei zile, așa cum îi stă bine unei minuni. „Moșu”, cum i-a spus Petrache Lupu, l-a vizitat pe oierul găngav și i-a transmis din tainele lumii, iar vestea a adus în Maglavit puhoie de oameni, dar și pe puternicii zilei. Era ziua de vineri, 31 mai 1935. Petre Lupu, un tânăr de 17 ani, care era pe câmp cu oile, a primit o vizită misterioasă. Pe câmpia unde ciobanașul își păștea oile, lângă o salcie, a apărut un bătrân în alb. „Moșu” plutea la două palme de pământ și viziunea l-a speriat pe tânăr. A încercat să fugă, dar s-a împiedicat. Viziunea i-a vorbit ciobanașului și i-a încredințat misiunea să transmită un îndemn la pocăință oamenilor. La sfârșit, „Moșu” i-a spus lui Petrache să se ducă în sat, la preotul Nicolae Bobin și să spună ce i s-a întâmplat. Petrache Lupu nu a avut curaj să facă ceea ce i s-a spus, dar exact o săptămână mai târziu, vineri, 7 iunie, viziunea i s-a arătat din nou ciobanașului. Nici de data aceasta tânărul nu și-a respectat promisiunea de a transmite preotului satului mesajul.

În următoarea zi de vineri, 14 iunie, la fel ca și dățile celelalte, în jurul orei 18:00, ciobănașul a avut viziunea. Ciobănașul a muls oile și prepara urda și brânza. În stână erau alți doi tineri, care au asistat la cele păținite de Petrache: Ionița Săvescu și Percea Nicolae. Cei doi săteni au fost surprinși să-l vadă pe Petrache vorbind către nicăieri, iar la un moment dat, ciobănașul a fost împins de cineva și a căzut, împrăștiind laptele. Petrache a povestit vizitele pe care le-a primit de-a lungul a trei săptămâni, iar căzătura, a povestit Petrache, a fost momentul când viziunea, „Moșu”, cum îi spunea, l-a muștrat că nu s-a dus să povestească preotului Bobin cele întâmplate, iar el a vrut să plece pentru a scăpa de ocară bătrânului din văzduh. Aceasta a fost ziua care avea să schimbe istoria comunei doljene și viața ciobănașului Petre Lupu. Vestea

---

⁵ Idem, nr. 3 / 1927, p.137.

viziunilor unui om simplu de la Dunăre a făcut înconjurul României. Satul a devenit repede loc de pelerinaj pentru preacredincioși sau pentru cei în suferință, care veneau la Maglavit pentru a-și afla alinarea. Pe ulițele satului au apărut șiruri nesfârșite de căruțe, trăsuri, mașini de oraș și mulțimi de oameni care veneau de la zeci de kilometri pe jos. Rar, cineva l-a văzut pe Domnul, iar românii veneau cu speranța pentru a-l vedea pe ciobănașul care povestea cu detalii, cu vorba lui greoaie, cele trei viziuni. Oamenii treceau pe rând pe lângă ciobanaș pentru a fi binecuvântați și împreună îi ascultau cuvântările ținute într-un foisor de lângă preotul Bobin: "Pocățiți-vă, că se apropie împărăția cerurilor și vai de cel ce va fi găsit în păcate!".

În 1935, ziarul „*Universul*” denunță prin articolele scrise de Nicolae Ciocârdia îngăduința autorităților față de „cea mai cutezătoare și mai nesocotită injurie adusă religiei” de către misticul Petrache Lupu de la Maglavit, cerând episcopului Râmnicului, Vartolomeu, interzicerea manifestării. Acest fapt se și întâmplă pe 25 iulie, două autobuze cu mistici religioși care mergeau la Maglavit fiind întoarse din drum de jandarmi.

După o săptămână, ziarul deschide o serie de șase articole ample, laudative, sub semnătura lui George Lungulescu, protagonist al adunărilor de la Maglavit, sugerând motivația primei intervenții prin absența din țară a directorului, celebrul Stelian Popescu. Cert este că, la 3 august 1935, P.S. Vartolomeu încuviințează telegrafic fenomenul Maglavit, recunoscându-i caracterul supranatural: "*Transportați-vă imediat la Maglavit. Luați măsuri pentru colectarea sumelor donate de credincioși. Socotiți cele colectate. Depuneți banii la Banca Națională*". Până la Sfânta Maria (15 august) se strâng 250.000 de lei. Efectul atestă scăderea numărului de reclamații la cabinetul de instrucție al Tribunalului Dolj. Părinții nu-și mai afuriscă copiii, furturile scad, postul Sf. Mării e ținut cu strășnicie. Îndemnul la mântuire al ciobanului iluminat începe să prindă contur.⁶ Iar Vartolomeu încerca să profite financiar de acest fenomen.

Scandalul... Vartolomeu Stănescu

În ce a constat „scandalul” Vartolomeu Stănescu? Ce i s-a reproșat episcopului? Cum a contribuit el la desființarea Episcopiei Râmnicului? Două au fost reproșurile la adresa episcopului: sfidarea Statului (indentificat de episcop cu politicianismul interbelic!) și legionarismul. Să le luăm pe rând.

A. Vartolomeu a fost cel mai înfocat adept al patriarhului Miron Cristea în încercarea acestuia de a impune principiul autonomiei Bisericii în raport cu Statul. „*Intervențiile politice la dânsul n-au trecut - spune o gazetă vâlceană interbelică - Tristul spectacol al unei Biserici care își încalcă în picioare propriile interese pentru a le servi pe cele ale politicianismului au încetat*”⁷. Așa vor face și alți ierarhi, precum Gurie Grosu, mitropolitul Basarabiei sau Nicolae Bălău, mitropolitul Ardealului. Vartolomeu fusese de altfel cel care, în ședința Sfântului Sinod din data de 4 februarie 1925, a dat citire „Actului Oficial de Înființare a Patriarhiei Române”, al cărui referent era. Politica patriarhului Miron Cristea era

---

⁶ Petrache Lupu – un sfânt sau un impostor, în Formula As, nr. 135, octombrie 1994, pp. 8-9.

⁷ Glasul Adevărului, 1 ianuarie 1922, p.1.

de fapt și o reacție a Bisericii la climatul de corupție și imoralitate din perioada României interbelice.

Episcopul Vartolomeu a înțeles repede că societatea capitalistă interbelică se baza pe două surse de putere: pe bănci, care reprezentau puterea economică și pe partide, ce reprezentau puterea politică. Iar episcopul le-a sfidat pe amândouă. Concret, Vartolomeu va intra în conflict cu „Statul”, în urma gestului său de a retrage banii episcopiei de la băncile patronate de partidele liberal și țărănesc și de a-i depune la Banca populară a preoților din județul Vâlcea. Mai concret. La 10 iunie 1929, Vartolomeu Stănescu înființează Banca Populară „Ajutorul”, din Râmnicu Vâlcea, semnatari ai actului constituțional fiind 120 de preoți, ce au subscris un capital social de 1,2 milioane lei. A fost prima bancă cooperatistă din țară, președinte al băncii fiind numit preotul Ion Marina. Toate societățile anonime ale învățătorimii și preoțimii de pe cuprinsul țării, s-au transformat apoi în bănci populare. Faptul înființării băncii „Ajutorul” a nemulțumit profund pe oamenii de afaceri locali, mai ales că atunci, în 1929-1930, criza economică era în plină manifestare, iar băncile deja existente aveau nevoie de banii episcopiei pentru a supraviețui. În consecință, în 1934, a fost declanșat un atac contra episcopului pe toate fronturile, atât în presă, cât și în Parlament, prin interpelări ale deputaților din Oltenia. Principalele capete de acuzare erau proasta gestionare a fondurilor episcopiei și vânzarea funcțiilor de preot, adică acuze pentru care un episcop putea fi caterisit. Numeroasele controale financiare efectuate n-au arătat însă nici o încălcare a legii, iar acuzația de vânzare a posturilor de preoți s-a dovedit la fel de lipsită de fundament.

Replica episcopului Vartolomeu nu s-a lăsat asteptată. La sfârșitul anului 1935, în cadrul unei conferințe a clerului oltean, el a cerut preoților să iasă din partidele politice, pentru ca instituția bisericii să nu mai fie o anexă a vreunui partid politic. Era reactualizată ideea că biserica era un bun național care nu trebuia afectată în nici un fel de schimbarea guvernelor. Preoții care refuzau să facă ceea ce le ceruse episcopul Vartolomeu pierdeau drepturile asigurate de asociația *Renașterea*, urmau să fie îndepărtați din băncile preoțești, din căminele și sanatoriile preoțești, să piardă toate rangurile preoțești, riscau suspendarea din serviciu, reținerea salariului pe o lună și erau obligați la penitență, timp de o lună, la schitul Frâsinei, unde regimul de viață era deosebit de aspru.⁸ În scurt timp, adeziunile preoților au fost strânse la episcopie de unde vor fi confiscate de Siguranță, care deschide dosar episcopului. În schimb, Vartolomeu cerea ca preoții să aibă reprezentanți de drept în Cameră și Senat, care să le apere interesele. Episcopul accepta ca preoții să candideze pentru parlament sau alte funcții, în județe sau în comune, dar să funcționeze nu ca mireni, ci numai ca preoți, având misiunea de bază să apere Biserica lui Iisus. Șocul a fost mare pentru clasa politică. Un deputat (I. Plessia) a cerut în plenul Adunării nici mai mult, nici mai puțin, ca Vartolomeu să fie dat pe mâna unei comisii medicale, să se vadă dacă are discernământ! Dacă se dovedea că are, atunci urma să fie trimis la judecată în fața Sf. Sinod și a Înaltei Curți de Casație. În 31 decembrie 1936, s-a produs chiar un atentat cu dinamită la palatul episcopal, distrugându-se doar ușile de la intrarea festivă

---

⁸ *Renașterea*, nr. 11/1935, p. 437.

a palatului. Nu au fost însă victime⁹.

B. A doua acuză era cea de legionarism. Din perspectiva conflictului latent cu Statul, care se manifesta în acei ani, legionarii, prin discursul lor în favoarea Bisericii, prin inițiativele lor de a promova în rândul tineretului o viață conformă principiilor creștine, au fost priviți cu simpatie de unii ierarhi sau preoți, care i-au încurajat să ducă un mod de viață creștin. Gurie sau Vartolomeu dăduseră de câteva ori binecuvântare unor șantiere deschise de legionari în raza eparhiei lor, în vederea construirii unor cămine sau mănăstiri, acțiuni care, în sine, nu aveau nimic rău, însă nu se poate afirma că deveniseră legionari. Biserica nu a devenit niciodată o anexă a Mișcării legionare, iar faptul că unii reprezentanți ai acesteia au crezut o perioadă că ea poate fi mai bună decât vechile partide, ține de acea rezervă de speranță și încredere inițială pe care orice om le acordă cuiva. Astfel, Vartolomeu Stănescu a susținut, în 1935, finalizarea de către legionari, a Catedralei Sfântul Ilie de la Drăgășani, și a binecuvântat și taberele de muncă legionare de la mănăstirile Arnota și Mamu.

Ceremoniile de înmormântare ale lui Ion Moța și Vasile Marin au arătat însă cât de ancorată era Legiunea în opinia publică românească. Vartolomeu Stănescu a participat, la 13 februarie 1937, la soborul de preoți care a săvârșit la București slujba înmormântării martirilor legionari, morți în Spania în luptă, alături de franchiști, cu largi ecouri în țară și în lume. Acest serviciu religios organizat la biserica legionarilor, Sf. Ilie Gorgani, cu participarea a peste 200 de preoți, în care alături de episcopul Vartolomeu a mai participat, dintre marii ierarhi, și mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan, este considerat cea mai clară dovadă de colaborare între clerul ortodox și legionari.¹⁰ Biserica s-a opus, deci, solicitării guvernului de a se delimita în mod clar de legionari. Treptat însă, pe măsura manifestării legionarismului în forme tot mai violente, oamenii Bisericii ortodoxe își vor retrage sprijinul acordat inițial Gărzii de Fier. Pentru Biserică era o altă dezamăgire.

Până la urmă, criza politică vâlceană provocată de acțiunile episcopului, se va rezolva prin pensionarea forțată a lui Vartolomeu, la 1 noiembrie 1938. Fostul episcop își va duce existența la Mănăstirea Bistrița, până la moartea petrecută în 1954.

Desființarea Episcopiei Râmnicului Noului Severin

Cel care a hotărât desființarea Episcopiei Râmnicului Noului Severin a fost regele Carol al II-lea. Acesta era invidios pe popularitatea și realizările episcopului Vartolomeu. Carol voia să fie numai el „voievodul culturii” și să nu împartă acest titlu cu episcopul râmnician. A fost deranjat, firește, și de simpatia pe care acesta o arătase legionarilor. Formula găsită de monarh, una de retrogradare în fond, a fost aceea de... promovare și anume ridicarea Episcopiei Râmnicului la rang de Mitropolie. Interimatul în perioada gestiunii formulei de pedepsire a „vartolomismului” (de la 1 noiembrie 1938, până la 1 noiembrie 1939) a fost asigurat de locțiitorul de episcop, cu titlul „Craioveanul”, Irineu Mihălcescu (viitorul mitropolit al Moldovei, 1939-1947). Bucuria unor

---

⁹ Direcția Județeană Vâlcea a Arhivelor Statului, fond *Prefectura județului Vâlcea*, dos. 91 / 1936, f. 116-117.

¹⁰ Hristu Nicolae, Daniel Octavian, Mircea Alexandru, *Intellectualii și mișcarea legionară. Mari conștiințe românești*, Ed. Fundația culturală Buna Vestire, București, 2000, p. 260.

vâlceni pentru plecarea incomodului Vartolomeu a durat puțin. A urmat decizia din 1939 a lui Carol al II-lea de a desființa Episcopia. La 1 noiembrie 1939, Episcopia Râmnicului Nouului Severin a fost desființată, iar în locul ei s-a înființat Mitropolia Olteniei, Râmnicului și Severinului, cu reședința la ... Craiova (având ca sufragana Episcopia Argeșului). În locul lui Irineu Mihălcescu vine Nifon Criveanu.

Nifon Criveanu (1889-1970), fost preot de mir, a fost profesor și director la Seminarul Nifon din București, apoi arhiepiscop vicar al Episcopiei Râmnicului (1929-1933), cu titlul de „Craioveanul”, ca și episcop de Huși (1934-1939). Era și el autor al unor lucrări cu conținut moralizator, pentru masele largi de credincioși, dar nu în formula militantă a creștinismului social, promovat de Vartolomeu. A fost înscăunat la 21 decembrie 1939. La ceremonia de înscăunare, mitropolitul Nicodim a fost reprezentat de episcopul Argeșului, Grigore, alături de acesta mai participând consilierul regal Constantin Argetoianu, probabil sfătuitorul regelui în această problemă (căruia Nifon Criveanu îi mulțumește în mod special: „știm cu toții ce rol covârșitor ați avut în înființarea cu o clipă mai devreme a acestei mitropolii”), Ion Nistor, ministrul cultelor și artelor, dar și Dinu Simian, rezidentul regal.¹¹

Evident, pentru a-i liniști pe vâlceni, prima vizită a mitropolitului în noua sa calitate este la Râmnicu Vâlcea, pe 28 ianuarie 1940, în cea mai friguroasă zi de după 1916 încoace, așa cum scriau ziarele vremii. A fost așteptat în gara orașului de către Dinu Simian și de prefectul județului, colonelul Anton Teodorescu, precum și de reprezentații ai clerului și de numeroși cetățeni¹².

Reînființarea Episcopiei Râmnicului Nouului Severin

Dorința vâlcenilor, exprimată în 1939, s-a împlinit abia la 20 aprilie 1945, când s-a desființat Mitropolia Olteniei, Râmnicului și Severinului, iar Mitropolitul Nifon Criveanu a fost pensionat, de asemenea, forțat.

Mitropolia Olteniei a fost desființată la sugestia... patriarhului Nicodim Munteanu, care nu îl agrea, ba chiar îl ura, pe Nifon Criveanu. Nicodim era și el adept al ideilor patriarhului Miron Cristea, de autonomizare a autorității Bisericii în raport cu Statul. Încă din 24 octombrie 1941, pe când mitropolitul Nifon era bolnav, patriarhul Nicodim ceruse în Sinod desființarea Mitropoliei Olteniei, repetând acest lucru la 2 decembrie 1942. Dacă primul Sinod adoptase decizia desființării, al doilea a revenit asupra deciziei de desființare, în condițiile în care România intrase în vâtoarea celui de-al doilea război mondial.

Ce avea Patriarhul cu mitropolitul Nifon Criveanu? Explicația a venit la un an după pensionarea lui Criveanu. Fostul mitropolit i-a reproșat clar patriarhului destituirea sa ca fiind una de ordin personal.¹³ Adevărul este că mitropolitul Criveanu, fiind foarte implicat în acțiunile Misiunii ortodoxe din Transnistria (Mitropolia Oltenia a trimis o misiune formată din 130 de preoți și diaconi, ba a editat chiar, în 1943, la Craiova, o carte - „Mitropolia Olteniei în opera misionară din Transnistria”)¹⁴; apropiat de guvernarea Antonescu, nu

¹¹ *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 1-2, 1940, 63.

¹² *Biruința*, nr. 5- 6 din 4 februarie 1940, p. 1.

¹³ Dudu Velicu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României. Însemnări zilnice. I. 1945-1947*, vol I, Arhivele Naționale ale României, București, 2004, p.140.

¹⁴ Jean Ancel, *Transnistria*, vol III, Ed. Atlas, București, 1998, p. 220.

putea rezista mult timp după instalarea regimului procomunist al lui Groza, regim care, după venirea la putere, a trecut la impunerea oamenilor săi credincioși printre ierarhii Bisericii, mulți dintre ei, precum Nifon Criveanu, fiind pensionați. Dar și patriarhul Nicodim sprijinise în mod public războiul de partea Germaniei. Regimul comunist i-a tolerat inițial „rătăcirea”, după care i-a aplicat același tratament: pensionarea. Nifon Criveanu era deci pensionat la numai 56 de ani, pentru a fi înlocuit cu un colaborator al regimului. A dus ulterior o existență retrasă, murind în 1970. A fost îngropat în cimitirul Mănăstirii Cernica. Tot pe 20 aprilie 1945 și-a reluat activitatea Episcopia Râmnicului Noului Severin. La conducerea ei a fost delegat arhiereul Athanasie Dincă Bârlădeanul, care a condus episcopia până la 11 martie 1948, când a fost urmat de Iosif Gafton. Acesta va fi episcop al Râmnicului din 11 martie 1948, până la moarte, 9 iunie 1984. După un scurt interimat al lui Nestor Vornicescu, a urmat P.S. Gherasim Cristea, actualul episcop al Râmnicului.

Abstract

Nowadays, it's less known that Vartolomeu Stănescu (1875-1954) the bishop of Râmnic, was an important personality for the Romanian Orthodox Church, even though he was the main reason for the abolition of Râmnic Bishopric of New Severin in 1939. For local community this fact was a really disaster. People of Râmnic had been protested couple of times for bringing back the Episcopal Chair to Râmnic in 1945, and they succeed. The bishopric was reestablished. Vartolomeu was the promoter for what is called today „social Christianity”. Later the next Patriarch Justinian Marina took ideas from it and created „social apostleship”, in which he strongly believed in the social mission of church, a kind of Christianity corresponding to the new reality. Vartolomeu's reform program of raising the culture and moral level of people started on October 20th 1921 from the union of almost 900 oltenian priests gathered in „Renaissance” Society. This is the initial point for one of the most remarkable work made by priests that had ever been in the whole life of Romanian Orthodox Church, after 1918. Finally, with all his merits, Vartolomeu was removed. There were 2 approaches addressed to the Bishop: the defiance of State (identified by the Bishop with interwar politics) and the legionary activity. Finally, the political crisis started in Vâlcea by Bishop, ended with his forced retirement in November 1938. The ex-bishop continued to carry his life at the Bistrița monastery until his death that came up in 1954.

Casa și cavoul lui Vartolomeu de la Bistrița

Vartolomeu Stănescu,
episcopul Râmnicului

Inscripția de pe cavoul lui Vartolomeu